

FINANSAL OKURYAZARLIĞIN BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİ TERCİHLERİNE ETKİSİ: BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİNDE BİR ARAşTIRMA

THE EFFECT OF FINANCIAL LITERACY ON PRIVATE PENSION SYSTEM PREFERENCES: A STUDY AT BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY*

Osman Kürşat ONAT**
Hüseyin YÖNTEM***

Öz

Küreselleşme ile finansal piyasaların giderek karmaşık hale gelmesi, teknolojinin gelişmesi, yeni finansal ürünlerin ve hizmetlerin ortaya çıkması sonucunda bireyler finansal anlamda birtakım risklerle karşı karşıya kalmaktadır. Bireylerin finansal alanda bu risklerden kaçınması için finansal okuryazar olmaları gerekmektedir. Bireysel emeklilik, bireylerin emeklilik döneminde ek gelir elde ederek rahat bir yaşam sürmelerini sağlayan sistemdir. Ülkemizde yeni gelişmekte olan bireysel emeklilik sistemi öncelikle bireyler açısından oldukça önemli bir yere sahip olmasına rağmen sisteme katılım ve sistemin bilinirliği istenilen düzeyde değildir. Sisteme katılım ve sistemin bilinirliğinin artırılması konusunda finansal okuryazarlık oldukça önemli katkılar sağlamaktadır.

Bu çalışmanın amacı Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde öğrenim gören öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri ile bireysel emeklilik sistemi farkındalıkları arasındaki ilişkiyi ve etkiyi ortaya koymaktır. Çalışmanın örneklemini 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nin farklı bölümlerinde öğrenim gören toplam 511 öğrenci oluşturmaktadır. Nicel analiz yöntemleri uygulanan araştırma Aralık/2020-Ocak/2021 döneminde uygulanmıştır. Anket vasıtası ile öğrencilere ulaşılarak elde edilen veriler SPSS-25 paket programında analiz

* Bu Makale, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bankacılık ve Finans ABD'nda 2021 tarihinde sunulan "Finansal Okuryazarlığın Bireysel Emeklilik Sistemi Tercihlerine Etkisi: Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesinde Bir Araştırma" isimli yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** Doç. Dr., Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, osmankursatonat@mehmetakif.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4832-2901>

*** Yüksek Lisans, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, yontem15huseyin@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7960-4787>

edilmiştir. Araştırmada finansal başlıklarda daha fazla ders gören öğrencilerin finansal okuryazarlık puanlarının ve bireysel emeklilik sistemi konusundaki farkındalıklarının yüksek olduğu tespit edilmiştir. Araştırmada elde edilen diğer bir sonuca göre ise öğrencilerin finansal okuryazarlık puanları ile bireysel emeklilik sistemi farkındalıkları arasında pozitif ve zayıf bir ilişki tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Finansal Okuryazarlık, Bireysel Emeklilik Sistemi, Finansal Eğitim

Jel Kodları: G40, G20, G10

Abstract

As a result of increasing complexity of financial markets with globalization, development of technology, and emergence of new financial products and services, individuals face some risks in financial terms. Individuals must be financially literate in order to be protected from these risks in the financial field. Private pension is a system that enables individuals to live a comfortable life by earning additional income during their retirement period. Despite recently developing private pension system primarily has a very important place for people participation to system and awareness is not at desired level. Financial literacy contributes significantly to participation in system and increases the awareness of the system.

The aim of this study is to reveal the relationship and the effect between the financial literacy levels of the students studying at Burdur Mehmet Akif Ersoy University Faculty of Economics and Administrative Sciences and their awareness of individual pension system. The sample of the study consists of 511 students studying in different departments of Burdur Mehmet Akif Ersoy University Faculty of Economics and Administrative Sciences in the academic year of 2020-2021. The data obtained by reaching the students through the questionnaire were analyzed in the SPSS-25 package program. Students attending financial syllabus more are determined to have higher financial literacy points and awareness about private pension system. According to another result obtained from study a positive and weak correlation was determined between financial literacy levels and private pension system awareness of students.

Keywords: Financial Literacy, Private Pension System, Financial Education

Jel Codes: G40, G20, G10

Giriş

Teknoloji, iletişim ve finans piyasalarında yaşanan gelişme ve ilerlemeler bireylerin sorumluluklarının artmasına yol açmıştır. Bireylerin bu sorumluluklarından biri de okuryazarlıktır. Bireyler yaşamlarının her alanında olduğu gibi ekonomik ve finansal alanda da kararlar almak durumundadır. Bireylerin finansal kararlar alırken verecekleri olası hatalı kararlar bireyleri hem maddi zarara uğratabilmekte hem de refah kaybı yaşamalarına yol açabilmektedir. Finansal alanda yeterli bilgiye sahip olmayan bireylerin finansal olarak etkin karar almaları beklenemez. Bu noktada bireyler doğru ve bilinçli finansal karar alabilmek için finansal bilgi ve becerilere ihtiyaç duymaktadır. Hayatın her anında karşı karşıya kaldığımız finans bilgisi yeterliliğinin göstergesi de finansal okuryazarlıktır. Küreselleşme ile finansal piyasaların giderek karmaşık hale gelmesi, teknolojinin gelişmesi, yeni finansal ürünlerin ve hizmetlerin ortaya çıkması sonucunda finansal okuryazarlığın önemi artmıştır. Bireylerin temel düzeyde finans bilgisine sahip olması, kişisel harcamalarını planlaması, bütçe planı yapması ve yatırım planlaması gibi birçok konuda etkili ve sağlıklı karar alabilmeleri finansal okuryazar olmaları ile mümkün olmaktadır. Bireyler bu sayede kendi finansal refahları ve güvenlikleri

açısından olduğu kadar ülke ekonomisinin gelişimi açısından da katkı sağlayabileceklerdir. Ayrıca bireylerin gelecek planları içinde önemli bir yere sahip olan emeklilik gibi konularda maddi zarara yol amayacak kararlar alabilmesi finansal okuryazarlığın gelişimine bağlanmaktadır. Ülkemizde de sosyal güvenlik kurumlarının sağlamış olduğu emeklilik programları dışında bireysel emeklilik ile ilgili girişimler artmaktadır.

Bireysel emeklilik, bireylerin emeklilik döneminde ek gelir elde ederek rahat bir yaşam srmelelerini sağlayan sistemdir. Bireysel emeklilik sistemi ülkemizde 2003 yılında faaliyete başlamıştır. Bireysel Emeklilik Sistemi'nin amacı, bireyleri tasarrufa yönlendirerek, emeklilik dönemlerinde ek gelir sağlayarak daha rahat emeklilik yaşamı sunmaktır. Bireysel Emeklilik Sistemi (BES) lkemizde yeni gelişmekte ve tanınmakta olan bir sistemdir. Bireysel Emeklilik Sistemi'nin farkındalığının artmasında finansal okuryazarlık önemli bir yere sahiptir. Çalışmanın örneklemde niversite öğrencileri seçilmiştir. Finansal konularda yüksek ğretim gören bireylerin finansal konulardaki eğitim yoğunluklarının ve düzeylerinin bireysel emeklilik sistemine tercihlerini etkilerinin gözlemlenmesi amacıyla niversite öğrencileri örneklem olarak seçilmiştir.

Çalışmanın ilk kısmında bireysel emeklilik kavramı açıklanmıştır. Çalışmanın ikinci kısmında bireysel emeklilik sistemi işleyişi ve türleri açıklanmıştır. Çalışmanın araştırma kısmında ise Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde eğitim gören 511 öğrenciye finansal okuryazarlık, bireysel emeklilik sistemi konularındaki farkındalıklarını ölçmeye yönelik anket uygulanmıştır. Yapılan araştırma sonucunda finans eğitimini yoğun olarak alan Bankacılık-Finans bölümü ğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin diğer bölümlere göre daha yüksek olduğu ve aynı Şekilde ilgili bölümdeki ğrencilerin Bireysel Emeklilik Sistemi konusundaki farkındalıklarının diğer bölümlere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Çalışma sonucunda muhasebe ve finans eğitiminin niversite ğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerine olumlu etki ettiği ve tüm bölümlerde benzer başlıklarda verilecek eğitimlerin öğrencilerin bireysel emeklilik konusuna daha fazla ilgili duymalarına yardımcı olabileceğini göstermektedir. Ülkemizdeki tasarruf düzeyinin arttırılması için mesleki yaşama geçmek üzere olan niversite ğrencilerinin bireysel emeklilik sistemi konusundaki farklılıklarını artması ülke ekonomisine önemli faydalar sağlayabilecektir.

1. Finansal Okuryazarlık Kavramı

Son yıllarda dünyada yaşanan hızlı gelişmeler ve teknolojik ilerlemeler finansal sistemde yeni finansal ürün ve enstrümanların ortaya çıkmasına neden olmuş ve finansal ürün çeşitliliği artmıştır. Bu gelişmeler parayı yönetebilme yeteneğini tüketicilerin elde etmek isteyeceği en temel yeteneklerden biri haline getirmiştir. Tüketicilerin bu yeteneği elde edebilmesi için finansal okuryazarlık becerisi kazanması ve bu beceriyi olabildiğince geliştirmesi gerekmektedir. Bu açıdan finansal karar almak, oluşabilecek finansal sorunları zmek ve sorunları önceden öngörerek gerekli tedbirleri alabilmek finansal okuryazarlıktan geçmektedir (ztrk ve Demir, 2015:114).

Son zamanlarda sıklıkla karşılaştığımız finansal okuryazarlık kavramının ortak fikir birliğine varılmış bilimsel bir tanımı bulunmamaktadır (Kamakia vd., 2017:235). Finans kuruluşları ve araştırmacıları tarafından birçok tanımlama yapılmıştır. Bu tanımlamalardan bazıları ise aşağdaki gibidir;

Finansal okuryazarlık Noctor vd. (1992)'ne göre; "insanların parasını kullanırken ve yönetirken bilinçli değerlendirmelerde bulunabilme ve etkili kararlar alabilme kabiliyetidir" (Aktaran Biçer ve Altan, 2016:1503).

Mason ve Wilson (2000)'a göre; "finansal okuryazarlık, kişilerin finansal kavramlara ilişkin farkındalığının olması ve karar verme esnasında ihtiyaç duyulan bilgileri elde etme, değerlendirme ve anlamlandırmasıdır".

Finansal okuryazarlık başka bir tanıma göre, ekonomik refahı etkileyen finansal durumlar hakkında bilgi edinme ve bu bilgiyi analiz etme becerisidir (Vitt vd., 2000:12).

Finansal okuryazarlık OECD'nin tanımlamasına göre; "bireylerin ekonomik hayata uyum sağlayabilmeleri için finansal ürün ve riskler ile alakalı bilgi edinmesi ve bu bilgiyi finansal çerçevede hem bireyin hem de toplumun refah düzeyine katkı sağlayacak motivasyon ve özgüvene sahip olma becerisidir" (OECD, 2013:144).

Lusardi (2008) tanımlamasında finansal okuryazarlığı; temel düzeyde ve gelişmiş düzeyde finansal okuryazarlık olmak üzere iki açıdan ele almıştır. Temel düzeyde finansal okuryazarlık, bireylerin finansal kavramlarla ilgili temel bilgiye sahip olup, faiz oranı değişimleri ve hesaplamaları, enflasyonun ekonomiye etkileri gibi temel konuları kavrayabilmesini ifade eder. Gelişmiş düzeyde finansal okuryazarlık ise, temel finansal kavramların yanı sıra, hisse senedi, tahvil ve bono gibi daha derin finansal bilgilerin incelenmesini ve gerekli çıkarımlar yapabilme kabiliyetlerini içerir.

Finansal okuryazarlık üzerine yapılan tanımlara bakıldığında beş konu ön plana çıkmaktadır. Bunlar (Remund, 2010:279);

- Finansal kavramlar ile ilgili bilgi,
- Finansal ihtiyaçlar doğrultusunda etkili finansal planlama yapabilme becerisi,
- Finansal kavramlar neticesinde iletişim kurabilme yeteneği,
- Uygun finansal kararlar alabilme yeteneği,
- Bireyin finansal yönetim kabiliyetidir.

Finansal okuryazarlık bireylerin günlük yaşamda karşı karşıya kaldıkları birçok alanla ilişkilidir. Finansal okuryazarlık, bireylere finansal konular hakkında bilgi sahibi olma, finansal konularda karşılaşılabilecek finansal riskleri daha iyi yönetebilme, daha etkin ve verimli kararlar alabilme olanağı sağlamaktadır (Temizel, 2010:1).

Günümüzde bireyler, yaşamları boyunca istek ve ihtiyaçlarını gidermek adına birçok finansal ürün ve hizmetlerden faydalanmaktadır. Bu ürün ve hizmetlerin bireyin hayatına değer katması için akılcı bir şekilde seçilmesi gerekmektedir. Yani başka deyişle bu durum finansal okuryazarlık ile mümkün olmaktadır (Güler, 2015:15). Finansal okuryazarlığın, bireylerin ihtiyaç duyduğu bir alan olması birçok nedene dayanmaktadır. Finansal araçlar hakkında bilgi ve farkındalık düzeylerinin düşük olması, finansal ürünler ve hizmetler hakkındaki bilgileri nasıl ve nereden elde edecekleri

hususunda yeterli bilgi düzeyinin olmaması ve finansal ürünlerin çeşitliliği hususunda haberdar olunmaması bu noktada dikkat çeken nedenler olarak görölmektedir (Mason ve Wilson, 2000:7).

Yapılan araştırmalarda yüksek finansal okuryazarlık seviyesine sahip bireyler, finansal piyasalara katılma ve finansal bilgilerini geliştirme çabaları noktasında, finansal okuryazarlık düzeyi düşük olan bireylere göre daha istekli davranmaktadır (Lusardi ve Mitchell, 2014:21-22). Finansal okuryazarlık seviyesinin yükselmesinin önemli katkılarından bir diğeri de bireylerin emeklilik planlamalarında görölmektedir. Bireyler alışma hayatındaki finansal refahı emeklilik dönemlerinde de korumak ve yükseltmek adına tasarruf yapmaktadırlar. Bu süreçte bireyler bireysel emeklilik sistemlerine katılmaktadır (Karabacak, 2012:51). Böylelikle finansal okuryazarlıkla birikimlerini yatırım için kullanan tüketiciler, finansal kuruluşlara finansman sağlanmasında katkı da bulunmaktadır. Bu da ülke ekonomisinin büyümesi açısından önemlidir (TCMB, 2011:84).

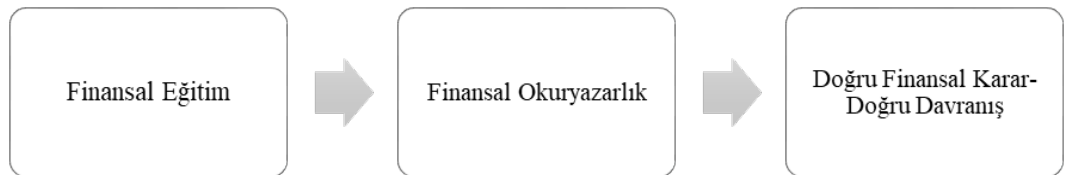
Ayrıca finansal okuryazarlık seviyesi yüksek bireylerin, finansal ürünler ve finansal yönetim konusundaki bilgi ve becerileri de yüksek olacaktır. Böylelikle risk yönetme yetenekleri gelişecek ve ileride meydana gelebilecek riskler karşısında, kendilerini finansal anlamda koruma çabaları da artacaktır. Dolayısıyla, finansal okuryazar sayısının artması, finansal piyasadaki kayıpları da azaltacaktır (Sakınç, 2018:541).

1.1. Finansal Okuryazarlık ve Finansal Eğitim İlişkisi

Finansal eğitim ve finansal okuryazarlık kavramları birbiri ile doğrudan ilişkilidir. Finansal eğitim bireye, finansal konular ve finansal araçlar ile ilgili bilgi edinmesini, finansal araçlara nasıl ulaşılacağı ile ilgili yolları öğrenmesini ve finansal ürünlerden kendisine uygun doğru ürünleri tercih etmesini sağlamaktadır. Finansal eğitim ayrıca, tüketicilere bilinçli karar almalarına ve finansal okuryazarlık düzeylerinin yükselmesine katkı sağlamaktadır. Finansal konular hakkında değerlendirmede bulunmak ve finansal karar almak, finansal eğitim almadan mümkün olmamaktadır. Dolayısıyla finansal okuryazarlık ve finans eğitim birbirinden bağımsız olarak düşünölmemelidir. Finansal eğitim alan bireylerin aldıkları eğitim düzeyi kadar finansal okuryazarlık düzeyleri de artacaktır.

Willis (2008), finansal karar alırken doğru tercih yapılabilmesi için gerek duyulan finansal okuryazarlığın öncelikle finansal eğitimden geçtiğini vurgulamıştır. Bu durumu, etkili diyagram modeliyle açıklamaktadır.

şekil 1. Finansal Eğitim Diyagramı

Kaynak: (Willis, 2008:20)

2. Bireysel Emeklilik Sistemi

Bireysel emeklilik sistemi bireylerin çalıştığı dönemdeki yaşam standartlarını emeklilik döneminde de sağlayabilmeleri için, elde ettikleri birikimleri uzun vadeli yatırımlarda değerlendirerek ek gelir elde etme imkânı sağlayan sistem olarak tanımlanmaktadır (www.egm.org.tr, 2020).

Bireysel emeklilik sistemi, kişilerin daha üretken ve gelirlerinin daha fazla olduğu çalışma hayatlarında tasarruf yapmalarını sağlayarak, emeklilik dönemlerinde yaşanabilecek gelir azalışlarına karşı şimdiden önlemini almayı ve refah düzeylerinin yükselmesini hedeflemektedir. Bireysel emeklilik sistemi ile kişiler, aktif çalışma döneminde gelirlerinin bir kısmını tasarrufa ayırarak, ileri ki dönemlerde oluşabilecek finansal problemlerin üstesinden rahatlıkla gelmesini sağlayacaktır (Ercan ve Gökçe, 1998:38). Özetle bu sistem, çalışan bireyleri tasarruf yapmaya yönlendirerek, yaşlılık dönemlerinde daha fazla gelir elde etmelerini sağlayan ve dolayısıyla daha fazla harcama yapma imkânı sunan bir sistemdir (Asaminew, 2010:8).

Dünyadaki başlıca sorunlardan biri de nüfusun giderek yaşlanması ve bakıma ihtiyaç duyan insanların artması ile birlikte çalışmayan bireylerin refah seviyelerinin korunmasına yönelik gerekli önlemlerin alınmaya çalışılmasıdır. Bazı ülkeler, ileride yaşayacakları sorunları önceden fark etmiş ve emeklilik sistemlerinde köklü değişimler gerçekleştirmişlerdir. Söz konusu değişiklikler ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir. Fakat burada esas alınan düşünce ise, “çalışırken birikim yapmak ve emeklilik dönemlerinde herhangi bir farklılık olmaksızın yaşamlarını sürdürmek” olmuştur (Uyar, 2012:71). Günümüzde birçok ülkede yaşlı nüfusun artması, teknolojik gelişmelere paralel olarak sağlık alanında yaşanan gelişmeler sonucunda yaşam kalitesinin artması ve ortalama yaşam sürelerinin uzaması ülkelerin mevcut sosyal güvenlik sistemlerini tehdit etmeye başlamıştır. Demografik ve ekonomik yapıda meydana gelen hızlı değişimler sosyal güvenlik sistemlerinin yükünü artırmış, sistemlerin mali dengesini bozmuş ve işlerliğini kaybetmesine neden olmuştur (Oktayer ve Oktayer, 2007:59). Yaşanan bu sorunlara karşı gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler kendi ekonomik yapısını göz önünde bulundurarak yeni çözüm arayışı içine girmişlerdir (Yaman ve Emir, 2012:56). Ülkeler bu kapsamda sosyal güvenlik sistemlerinde yeni reformlar ve köklü değişiklikler yaparak “Bireysel Emeklilik Sistemlerini” hayata geçirmişlerdir.

Ülkemizde de diğer dünya devletlerinde olduğu gibi tek basamaklı sistemden çok basamaklı sisteme geçilmesi yönünde adımlar atılmıştır. Bu bağlamda, 1999 yılında sosyal güvenlik sisteminde sistemi tamamlayıcı ve finansal açıdan destekleyici bir sistem olan bireysel emeklilik sisteminin de içinde olduğu reform çalışmaları başlamıştır. Bireysel Emeklilik Sistemi, yapılan çalışmalar sonucu ülkemizde “4362 Sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu” ile 28.03.2001 tarihinde TBMM tarafından kabul edilmiştir. BES, 07.10.2001 tarihinde yürürlüğe girmiş ve gerekli mevzuat düzenlemelerinin ardından, 27 Ekim 2003 tarihinde BES şirketleri aracılığıyla bireylerin sisteme dahil edilmesine başlanmıştır.

Sosyal güvenlik sisteminin parçası niteliğinde olan bireysel emeklilik sistemi bunun yanında sistemin tamamlayıcısı niteliğindedir. Bireylerin gelecek dönemler için yapmış oldukları tasarruflar, yaşam standartlarının ve refah düzeylerinin yükselmesine katkı sağlamaktadır. Bireysel emeklilik sisteminin insanlara emeklilik maaşlarının yanında ikinci bir emeklilik hakkı sağlaması sistemin en önemli özelliğini oluşturmaktadır.

Bireyler bireysel emeklilik sisteminde çalışma dönemlerindeki gelirlerinin bir kısmını katkı payı şeklinde sisteme aktarmaktadır. Böylelikle bireyler, kendi emeklilik dönemlerini finanse etmektedir (zer ve ınar, 2012:77). Bireysel emeklilik sistemi fon esaslı bir sistem olmasından dolayı bireyler, kendi sosyal güvenlikleri adına sorumlulukları daha fazla almaktadır (DPT, 2001:112). Yani her nesil kendi emeklilik dönemi gelirini kendisi oluşturmaktadır (Daykin, 2004:3).

Bireysel Emeklilik Sistemi uygulanmaya başlanmasından bu zamana devlet, sisteme katılımı arttırmak, sistemin hedeflenen gelişimi göstermesini sağlamak ve sisteme dahil olan katılımcıların sistemden ayrılmalarını önlemek için teşvik edici düzenlemeler ortaya koymaktadır. Bunlardan bir tanesi BES'te devlet katkısı uygulaması olmuştur. Bu bağlamda devlet katkısı uygulaması 1 Ocak 2013 yılından itibaren uygulanmaya başlanmıştır. Devlet katkısı sisteme dahil olan katılımcının ödediği katkı paylarının %25'ine karşılık katılımcı hesabında biriktirilen tutardır. Diğer bir uygulama ise Bireysel Emeklilik Sistemi'nde 1 Ocak 2017 tarihinde uygulanmaya başlanan otomatik katılım dönemidir.

2.1. Dünya'da Bireysel Emeklilik Sistemi Uygulamaları

Dünya'da sosyal güvenlik sistemlerinin problemlerinin çözüme kavuşması için alternatif veya tamamlayıcı olarak oluşturulan bireysel emeklilik uygulamaları ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir. Ülkelerin demografik yapılarının, teknolojik, sosyal ve ekonomik düzeylerinin farklı olmasından dolayı bireysel emeklilik uygulamalarında da farklılıklar olmaktadır.

Bireysel emeklilik sistemi uygulamaları bazı ülkelerde zorunlu tutulurken, bazı ülkelerde sisteme katılıp katılmama bireylerin tercihine bırakılmaktadır (Apak ve Taşçıyan, 2010:213). Bireysel emeklilik sistemine katılıp katılmama tercihinin isteğe bağlı veya zorunlu olması, ülkelerin gelişmişlik düzeyleri ile ilgilidir. Gelişmekte olan ülkelerde devlet BES'e katılımı desteklemekte ve zorunluluk esasına dayandırmaktadır. Gelişmiş ülkelerde ise BES, gönüllük esasına dayalı olarak bireylerin tercihine bırakılmaktadır.

Zorunluluk esasına dayalı bireysel emeklilik sistemi daha çok Latin Amerika ve Doğu Avrupa lkelerinde uygulanmaktadır (Arpa ve Kolçak, 2017:1). Bireysel emeklilik sisteminde en radikal uygulama, 1981 yılında şili tarafından gerçekleştirilmiştir. şili hkmeti sosyal güvenlik sistemini, sorumluluğun tamamen bireylere ait olduğu bireysel emeklilik sistemine dnştrmştir. şili'de uygulanan BES, sosyal güvenlik sistemine tamamlayıcı olarak değil, ikamesi olarak getirilmiştir. şili'de 1981 yılında uygulanmaya başlanan BES, çalışmaya yeni başlayan bireyler için zorunludur. Fakat halen çalışmakta olan bireyler için herhangi bir zorlama yapılmamış olup bireyin tercihine bırakılmıştır (Kekeç ve Polat, 2017:182). Birçok Latin Amerika lkesi, Peru (1993), Arjantin (1994), Uruguay (1995), Meksika ve Bolivya (1997) şili benzeri bir modelle sosyal güvenlik sistemlerinde reformlar gerçekleştirmiştir (Pinera, 1998:24). Gönüllük esasına dayalı bireysel emeklilik sistemi ise, daha çok Batı Avrupa ve Kuzey Amerika lkelerinde uygulanmaktadır (Uyar, 2011: 90). ABD'de emeklilik sistemi, kamu sosyal emeklilik sistemi ve bireysel emeklilik sisteminden oluşmaktadır (zer ve Grel, 2014:161). ABD, řu anda yaygın olarak kullanılan gelişmiş bir bireysel emeklilik sistemine sahiptir. Sosyal güvenlik sisteminden önce oluşturulmasına rağmen bireysel emeklilik sistemi, sistemin temel tamamlayıcısı durumundadır. Kamu sosyal güvenlik sistemi, genel vergilerle finanse edilen ve

ulusal düzeyde işletilen bir sistemdir. Bireysel emeklilik sistemi ise, tamamen isteğe bağlı olup işveren destekleri ile faaliyet göstermektedir (Tapia, 2008:82).

Bireysel emeklilik sistemi gönüllülük esasına veya zorunluluk esasına dayalı olarak her ülkede farklı şekillerde uygulansa da tüm bu uygulamaların ortak özelliği, bireylerin, çalışma yaşamaları süresince düzenli bir şekilde tasarruf yaparak, emeklilik dönemlerinde karşılaşılabilecek masrafların önceden fonlanmasını yapmış olmasıdır (Korkmaz, 2007:65).

3. Finansal Okuryazarlığın Bireysel Emeklilik Sistemi Tercihleri Üzerine Bir Araştırma

3.1. Araştırmanın Amacı ve Yöntemi

Bu araştırmanın temel amacı, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin bireysel emeklilik sistemi tercihlerine etkisinin belirlenmesidir. Bu temel amacın yanı sıra öğrencilerin finansal okuryazarlık durumlarının belirlenen demografik özelliklere göre farklılaşıp farklılaşmadığı ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Literatürde özellikle üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlıkları ve bireysel emeklilik sistemine etkilerinin ele alınmamış olması çalışmanın temel motivasyonunu oluşturmaktadır. Çalışma özellikle üniversite eğitimi sürecinde öğrencilerin muhasebe ve finans konularında aldıkları eğitimin finansal okuryazarlık düzeyine ve bireysel emeklilik sistemi tercihlerine etkisi konusundaki bulguları ile literatüre katkı sağlamayı hedeflemektedir.

3.2. Veri Toplama Aracı ve Anket Formunun Hazırlanması

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket tekniği kullanılmıştır. Anket hazırlama yöntemi olarak ise çevrimiçi anket hazırlama yönteminden yararlanılmıştır. Anket formu “Google Formlar” uygulaması ile hazırlanmıştır. Anket Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerine 20 Aralık 2020 – 20 Ocak 2021 tarihleri arasında uygulanmıştır.

Anket formu üç bölümden ve toplam 75 sorudan oluşmaktadır. Anketin birinci bölümde ankete katılan öğrencilerin demografik özelliklerini yansıtan sorular yer almaktadır. Anketin ikinci bölümünde öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemeye yönelik sorular yer almaktadır. Bu bölümde yer alan sorular Kılıç vd. (2015) tarafından yapılan çalışmada kullanılan sorular esas alınarak oluşturulmuştur. Toplam 35 soru ve “Doğru”, “Yanlış” ve “Bilmiyorum” şeklinde cevapları olan maddelerden oluşmaktadır. Anketin üçüncü bölümünde, Bireysel Emeklilik Sistemi tercihlerine yönelik sorular bulunmaktadır. Öğrencilerin ilgili sorulara katılım düzeyi “1-Kesinlikle Katılmıyorum”, “2-Katılmıyorum”, “3-Kararsızım”, “4-Katılıyorum” ve “5-Kesinlikle Katılıyorum” seçeneklerinden birini işaretlemeleri istenmiştir. Yine bu bölümde “Öğrenci olduğum sürece katkı payı aşağıdaki aralıklardan birinde olursa yatırım yapmayı düşünebilirim” sorusu yer almaktadır. Bu bölümde toplam 29 soru yer almaktadır. Bu kısımdaki sorular tarafımızca oluşturulmuştur.

3.3. Araştırmanın rneklemi

Araştırmanın evrenini 2020-2021 eğitim-üretim yılı gz döneminde Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde öğrenim gören 3.062 ğrenci oluşturmaktadır. Fakültedeki tüm öğrencilere ulaşmanın zorluğu, zaman ve kaynak yetersizliği gibi sebepler dikkate alınarak evreni temsil edecek gerekli örneklem büyüklüğü hesaplanmış ve evreni temsil edecek en az 341 öğrenciye ulaşılması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Örneklemenin araştırma evrenini temsil gücünü arttırması ve uygulama sırasında meydana gelebilecek olumsuzlukların ortadan kaldırılması amacıyla 511 öğrenciye ulaşılmıştır.

3.4. Araştırmada Kullanılan İstatistiksel Yöntemler

Araştırmada ğrencilere yapılan anket uygulamasından elde edilen veriler SPSS 25 istatistik paket programı kullanılarak analize tabi tutulmuştur. Demografik yapı ve araştırma amacına yönelik hazırlanmış ifadelere ait cevapların frekans (f) ve yüzde (%) değerleri dikkate alınmıştır.

3.5. Normallik Testi

Araştırmada, anket yöntemi sonucu elde edilen verilerin czmlenmesinde kullanılan test tekniği normallik testidir. Araştırma amaçları doğrultusunda oluşturulan hipotezleri test etmek için önce verilerin normal dağılım gösterip göstermediği test edilmiştir. Normallik testinde Skewness ve Kurtosis değerlerinin - 2 ile +2 aralığında olması beklenmektedir (George ve Mallery, 2010: 10). Yapılan normallik testi sonucunda verilerin normal dağıldığı tespit edilmiştir. Veriler normal dağılım gösterdiği için analizlerde parametrik testler kullanılmıştır. Araştırmada iki kategorik değişken arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığı T-Testi, ikiden fazla kategorik değişken arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığı ANOVA Testi kullanılarak analiz edilmiştir.

3.6. Araştırmanın Güvenilirlik Analizi

Güvenilirlik tercih edilen bir testin, lğin ya da anketin ölçmek istediği olguyu tutarlı ve istikrarlı bir biçimde lme derecesini ifade etmektedir (Kazan, 2016: 98). Cronbach Alpha katsayısı da güvenirliği ölçmede kullanılan yöntemlerden bir tanesidir. Bu yöntem, araştırmada yer alan soruların birbiri ile tutarlılık gösterip göstermediği ve aynı amaca hizmet edip etmediklerini tespit etmek için kullanılmaktadır. Cronbach Alpha katsayısının aralıkları ve bu aralığa göre lğin güvenirlik durumu aşağıdaki gibidir (Kalaycı, 2018: 405);

- $0,00 \leq \alpha < 0,40$ ise; güvenilir değil.
- $0,40 \leq \alpha < 0,60$ ise; düşük derece de güvenilir.
- $0,60 \leq \alpha < 0,80$ ise; oldukça güvenilir.
- $0,80 \leq \alpha < 1,00$ ise; yüksek derece de güvenilir.

Tablo 1. Güvenilirlik Analizi Sonuçları

Anket Formu	Cronbach Alpha Değeri	Güvenilirlik Düzeyi	Soru Sayısı
	0,857	Yüksek	64

Tablo 1’de görüldüğü gibi anket soruları üzerinde yapılan güvenilirlik analizi sonucunda Cronbach Alpha değeri 0,857 olarak hesaplanmıştır. Buna göre anket sorularının yüksek seviyede bir güvenilirliğe sahip olduğu belirlenmiştir.

3.7. Demografik Bilgiler

Örneklemin demografik sorulara ait cevaplarının istatistik sonuçları Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2. Demografik Özellikler

Cinsiyet	Frekans (N)	Yüzde (%)
Kadın	392	76,7
Erkek	119	23,3
Yaş	Frekans (N)	Yüzde (%)
17-18	51	10,0
19-20	265	51,9
21-22	157	30,7
23-24	33	6,5
24 ve üzeri	5	1,0
Sınıf	Frekans (N)	Yüzde (%)
1.Sınıf	208	40,7
2.Sınıf	134	26,2
3.Sınıf	96	18,8
4.Sınıf	73	14,3
Bölüm	Frekans (N)	Yüzde (%)
Bankacılık ve Finans	81	15,9
İktisat	27	5,3
İşletme	26	5,1
Maliye	49	9,6
Sağlık Yönetimi	204	39,9
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	38	7,4
Sosyal Hizmet	86	16,8
Aylık Kişisel Harcama Tutarı	Frekans (N)	Yüzde (%)
250-500 TL	280	54,8
501-750 TL	119	23,3
751-1000 TL	57	11,2
1001-1250 TL	23	4,5
1250 TL ve üzeri	32	6,3
Ekonomik ve Finansal Olayları Takip Etme Sıklığı	Frekans (N)	Yüzde (%)
Her Gün	167	32,7

Haftada Birkaç Kez	258	50,5
Ayda Birkaç Kez	79	15,5
Hiç	7	1,3

Tablo 2 incelendiğinde, katılımcıların 392'si (%76,7'si) kadın, 119'u (%23,3'ü) erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Ankete katılan öğrencilerin çoğunluğunun 19-20 ve 21-22 yaş aralığında olduğu grlmektedir. Öğrencilerin 208'i 1. sınıf, 134'ü 2. sınıf, 96'sı 3. sınıf ve 73'ü 4. sınıfta öğrenim grdğu anlaşılmaktadır. Öğrencilerin okudukları bölüme göre dağılımına bakıldığında, 81'inin Bankacılık ve Finans, 27'sinin İktisat, 26'sının İşletme, 49'unun Maliye, 204'nn Sağlık Yönetimi, 38'inin Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi ve 86'sının Sosyal Hizmet Bölümü ğrencileri olduğu grlmektedir. Öğrencilerin aylık kişisel harcama tutarları incelendiğinde ise çoğunluğunun 250-500 TL (280 ğrenci) aylık harcama yaptığı grlmektedir.

3.8. Finansal Okuryazarlık Düzeyine İlişkin Bulgular

3.8.1. Cinsiyet ile Finansal Okuryazarlık İlişkisi

H_0 = ğrencilerin cinsiyeti ile finansal okuryazarlık puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur.

H_1 = ğrencilerin cinsiyeti ile finansal okuryazarlık puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 3. Cinsiyet ile Finansal Okuryazarlık İlişkisi-T-Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	Ortalama	Std. Sapma	t	F	Anlamlılık (Sig.)
Finansal Okuryazarlık Puanı	Erkek	119	20,068	6,024	-,658	,504	,478
	Kadın	392	20,479	5,708			

Kadın ve Erkek katılımcıların finansal okuryazarlık puanları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığının tespit edilmesi için T-Testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda Kadın ve Erkek ğrenciler arasında finansal okuryazarlık puanı açısından anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p=0,478>0,05$).

Bu sonuçlara göre, H_0 hipotezi kabul edilmiştir.

3.8. 2 Yaş ile Finansal Okuryazarlık İlişkisi

H_0 = ğrencilerin yaşı ile finansal okuryazarlık puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur.

H_1 = ğrencilerin yaşı ile finansal okuryazarlık puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 4. Yaş ile Finansal Okuryazarlık İlişkisi-ANOVA Testi Sonuçları

Yaş	Ortalama	Standart sapma	F	Anlamlılık (Sig)
17-18	18,45	5,565	4,814	,001
19-20	19,83	6,129		
21-22	20,42	5,642		
23-24	23,78	4,357		
24 ve üzeri	23,00	9,300		

Öğrencilerin yaşı ile finansal okuryazarlık puanları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına tespit edilmesi için ANOVA testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğrencilerin yaşı ile finansal okuryazarlık puanı açısından anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p=0,001<0,05$). Söz konusu farklılığın hangi yaş grupları arasında olduğunu ortaya çıkarmak amacıyla Tukey testi yapılmıştır.

Tablo 5. Yaş ile Finansal Okuryazarlık İlişkisi-Tukey Testi Sonuçları

	Yaş Grubu(I)	Yaş Grubu(J)	Ortalama Fark	Standart Hata	p Değeri	Sonuç
Finansal Okuryazarlık Puanı	17-18	19-20	-1,386	,896	,532	H ₀ Kabul. Fark yok.
	17-18	21-22	-1,969	,944	,228	H ₀ Kabul. Fark yok.
	17-18	23-24	-5,336*	1,309	,001	H ₀ Red. Fark var.
	17-18	24 ve üzeri	-4,549	2,747	,462	H ₀ Kabul. Fark yok.
Finansal Okuryazarlık Puanı	19-20	17-18	1,386	,896	,532	H ₀ Kabul. Fark yok.
	19-20	21-22	-,582	,590	,861	H ₀ Kabul. Fark yok.
	19-20	23-24	-3,950*	1,082	,003	H ₀ Red. Fark var.
	19-20	24 ve üzeri	-3,162	0,646	,754	H ₀ Kabul. Fark yok.
Finansal Okuryazarlık Puanı	21-22	17-18	1,969	,944	,228	H ₀ Kabul. Fark yok.
	21-22	19-20	,582	,590	,861	H ₀ Kabul. Fark yok.
	21-22	23-24	-3,367*	1,122	,024	H ₀ Red. Fark var.
	21-22	24 ve üzeri	-2,579	2,663	,869	H ₀ Kabul. Fark yok.

Finansal Okuryazarlık Puanı	23-24	17-18	5,336*	1,309	,001	H ₀ Red. Fark var.
	23-24	19-20	3,950*	1,082	,003	H ₀ Red. Fark var.
	23-24	21-22	3,367*	1,122	,024	H ₀ Red. Fark var.
	23-24	24 ve zeri	,787	2,813	,999	H ₀ Kabul. Fark yok.
Finansal Okuryazarlık Puanı	24 ve zeri	17-18	4,549	2,747	,462	H ₀ Kabul. Fark yok.
	24 ve zeri	19-20	3,162	2,646	,754	H ₀ Kabul. Fark yok.
	24 ve zeri	21-22	2,579	2,663	,869	H ₀ Kabul. Fark yok.
	24 ve zeri	23-24	-,787	2,813	,999	H ₀ Kabul. Fark yok.

Tablo 5’de yer alan bilgiler incelendiğinde, 17-18 yaş grubu ile 23-24 yaş grubu arasında, 19-20 yaş grubu ile 23-24 yaş grubu arasında, 21-22 yaş grubu ile 23-24 yaş grubu arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Ortalamalara bakıldığında 23-24 yaş grubunda yer alan öğrencilerin finansal okuryazarlık sorularına daha fazla doğru cevap vererek diğer yaş gruplarına göre en yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmekte ve öğrencilerin yaşları arttıka finansal okuryazarlık puanlarının da arttığı grlmektedir.

3.8.3. Okunan Sınıf ile Finansal Okuryazarlık İlişkisi

H₀ = ğrencilerin okudukları sınıf ile finansal okuryazarlık puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur.

H₁ = ğrencilerin okudukları sınıf ile finansal okuryazarlık puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 6. Okunan Sınıf ile Finansal Okuryazarlık İlişkisi-ANOVA Testi Sonuçları

Sınıf	Ortalama	Standart sapma	F	Anlamlılık (Sig)
1.Sınıf	19,423	6,085	5,079	,002
2.Sınıf	19,753	6,168		
3.Sınıf	20,635	5,655		
4.Sınıf	22,411	4,940		

Öğrencilerin okudukları sınıf ile finansal okuryazarlık puanları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığının tespit edilmesi için ANOVA testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğrencilerin okudukları sınıf ile finansal okuryazarlık puanı açısından anlamlı bir farklılık bulunmuştur

($p=0,002<0,05$). Söz konusu farklılığın hangi sınıflar arasında olduğunu ortaya çıkarmak amacıyla Tukey testi yapılmıştır.

Tablo 7. Okunan Sınıf ile Finansal Okuryazarlık İlişkisi-Tukey Testi Sonuçları

	Okunan Sınıf(I)	Okunan Sınıf(J)	Ortalama Fark	Standart Hata	p Değeri	Sonuç
Finansal Okur-yazarlık Puanı	1.Sınıf	2.Sınıf	-,330	,651	,957	H ₀ Kabul. Fark Yok.
	1.Sınıf	3.Sınıf	-1,212	,725	,340	H ₀ Kabul. Fark Yok.
	1.Sınıf	4.Sınıf	-2,987*	,799	,001	H ₀ Red. Fark Var.
Finansal Okur-yazarlık Puanı	2.Sınıf	1.Sınıf	,330	,651	,957	H ₀ Kabul. Fark Yok.
	2.Sınıf	3.Sınıf	-,881	,786	,676	H ₀ Kabul. Fark Yok.
	2.Sınıf	4.Sınıf	-2,657*	,855	,011	H ₀ Red. Fark Var.
Finansal Okur-yazarlık Puanı	3.Sınıf	1.Sınıf	1,212	,725	,340	H ₀ Kabul. Fark Yok.
	3.Sınıf	2.Sınıf	,881	,786	,676	H ₀ Kabul. Fark Yok.
	3.Sınıf	4.Sınıf	-1,775	,912	,211	H ₀ Kabul. Fark Yok.
Finansal Okur-yazarlık Puanı	4.Sınıf	1.Sınıf	2,987*	,799	,001	H ₀ Red. Fark Var.
	4.Sınıf	2.Sınıf	2,657*	,855	,011	H ₀ Red. Fark Var.
	4.Sınıf	3.Sınıf	1,775	,912	,211	H ₀ Kabul. Fark Yok.

Tablo 7’de yer alan bilgiler incelendiğinde, 1.sınıf ile 4.sınıf arasında ve 2.sınıf ile 4.sınıf arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Diğer sınıflar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

3.8.4. Bölüm ile Finansal Okuryazarlık İlişkisi

H₀ = Öğrencilerin eğitim gördüğü bölüm ile finansal okuryazarlık puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur.

H₁ = Öğrencilerin eğitim gördüğü bölüm ile finansal okuryazarlık puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 8. Bölüm ile Finansal Okuryazarlık İlişkisi-ANOVA Testi Sonuçları

Bölüm	Ortalama	Standart sapma	F	Anlamlılık (Sig)
Bankacılık ve Finans	23,444	5,263	16,831	,000
İktisat	23,296	6,329		
İşletme	18,653	5,570		
Maliye	19,959	5,404		
Sağlık Yönetimi	20,759	5,243		
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	19,131	5,671		
Sosyal Hizmet	15,709	5,765		

Öğrencilerin eğitim gördükleri bölüm ile finansal okuryazarlık puanları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığının tespit edilmesi için ANOVA testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğrencilerin eğitim gördükleri bölüm ile finansal okuryazarlık puanı açısından anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p=0,000<0,05$). Söz konusu farklılığın hangi bölümler arasında olduğunu ortaya çıkarmak amacıyla Tukey testi yapılmıştır.

Tablo 9. Bölüm ile Finansal Okuryazarlık İlişkisi-Tukey Testi Sonuçları

	Bölüm(I)	Bölüm(J)	Ort. Fark	Standart Hata	p Değeri	Sonuç
Finansal Okuryazarlık Puanı	Bankacılık ve Finans	İktisat	,148	1,213	1,000	H ₀ Kabul. Fark Yok.
	Bankacılık ve Finans	İşletme	4,790*	1,231	,002	H ₀ Red. Fark Var.
	Bankacılık ve Finans	Maliye	3,485*	,988	,008	H ₀ Red. Fark Var.
	Bankacılık ve Finans	Sağlık Yönetimi	2,684*	,717	,004	H ₀ Red. Fark Var.
	Bankacılık ve Finans	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	4,312*	1,073	,001	H ₀ Red. Fark Var.
	Bankacılık ve Finans	Sosyal Hizmet	7,735*	,845	,000	H ₀ Red. Fark Var.
Finansal Okuryazarlık Puanı	İktisat	Bankacılık ve Finans	-,148	1,213	1,000	H ₀ Kabul. Fark Yok.
	İktisat	İşletme	4,642*	1,500	,034	H ₀ Red. Fark Var.
	İktisat	Maliye	3,337	1,308	,144	H ₀ Kabul. Fark Yok.
	İktisat	Sağlık Yönetimi	2,536	1,118	,262	H ₀ Kabul. Fark Yok.
	İktisat	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	4,164*	1,374	,041	H ₀ Red. Fark Var.
	İktisat	Sosyal Hizmet	7,586*	1,204	,000	H ₀ Red. Fark Var.

Finansal Okuryazarlık Puanı	İşletme	Bankacılık ve Finans	-4,790*	1,231	,002	H ₀ Red. Fark Var.
	İşletme	İktisat	-4,642*	1,500	,034	H ₀ Red. Fark Var.
	İşletme	Maliye	-1,305	1,325	,957	H ₀ Kabul. Fark Yok.
	İşletme	Sağlık Yönetimi	-2,105	1,137	,514	H ₀ Kabul. Fark Yok.
	İşletme	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	-,477	1,390	1,000	H ₀ Kabul. Fark Yok.
	İşletme	Sosyal Hizmet	2,944	1,222	,197	H ₀ Kabul. Fark Yok.
Finansal Okuryazarlık Puanı	Maliye	Bankacılık ve Finans	-3,485*	,988	,008	H ₀ Red. Fark Var.
	Maliye	İktisat	-3,337	1,308	,144	H ₀ Kabul. Fark Yok.
	Maliye	İşletme	1,305	1,325	,957	H ₀ Kabul. Fark Yok.
	Maliye	Sağlık Yönetimi	-,800	,868	,969	H ₀ Kabul. Fark Yok.
	Maliye	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	,827	1,180	,993	H ₀ Kabul. Fark Yok.
	Maliye	Sosyal Hizmet	4,249*	,977	,000	H ₀ Red. Fark Var.
Finansal Okuryazarlık Puanı	Sağlık Yönetimi	Bankacılık ve Finans	-2,684*	,717	,004	H ₀ Red. Fark Var.
	Sağlık Yönetimi	İktisat	-2,536	1,118	,262	H ₀ Kabul. Fark Yok.
	Sağlık Yönetimi	İşletme	2,105	1,137	,514	H ₀ Kabul. Fark Yok.
	Sağlık Yönetimi	Maliye	,800	,868	,969	H ₀ Kabul. Fark Yok.
	Sağlık Yönetimi	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	1,628	,964	,625	H ₀ Kabul. Fark Yok.
	Sağlık Yönetimi	Sosyal Hizmet	5,050*	,702	,000	H ₀ Red. Fark Var.
Finansal Okuryazarlık Puanı	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	Bankacılık ve Finans	-4,312*	1,073	,001	H ₀ Red. Fark Var.
	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	İktisat	-4,164*	1,374	,041	H ₀ Red. Fark Var.
	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	İşletme	,477	1,390	1,000	H ₀ Kabul. Fark Yok.
	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	Maliye	-,827	1,180	,993	H ₀ Kabul. Fark Yok.
	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	Sağlık Yönetimi	-1,628	,964	,625	H ₀ Kabul. Fark Yok.
	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	Sosyal Hizmet	3,422*	1,063	,023	H ₀ Red. Fark Var.

Finansal Okuryazarlık Puanı	Sosyal Hizmet	Bankacılık ve Finans	-7,735*	,845	,000	H ₀ Red. Fark Var.
	Sosyal Hizmet	İktisat	-7,586*	1,204	,000	H ₀ Red. Fark Var.
	Sosyal Hizmet	İşletme	-2,944	1,222	,197	H ₀ Kabul. Fark Yok.
	Sosyal Hizmet	Maliye	-4,249*	,977	,000	H ₀ Red. Fark Var.
	Sosyal Hizmet	Sağlık Yönetimi	-5,050*	,702	,000	H ₀ Red. Fark Var.
	Sosyal Hizmet	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	-3,422*	1,063	,023	H ₀ Red. Fark Var.

Tablo 9'da yer alan bilgiler incelendiğinde;

Bankacılık ve Finans Bölümü ile İşletme, Maliye, Sağlık Yönetimi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi ve Sosyal Hizmet Bölümleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. İktisat Bölümü ile İşletme, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi ve Sosyal Hizmet Bölümleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Maliye Bölümü ile Sosyal Hizmet Bölümü, Sağlık Yönetimi Bölümü ile Sosyal Hizmet Bölümü ve Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü ile Sosyal Hizmet Bölümü arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.

3.8.5. Aylık Harcama Tutarı ile Finansal Okuryazarlık İlişkisi

H₀ = Öğrencilerin aylık harcama tutarı ile finansal okuryazarlık puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur.

H₁ = Öğrencilerin aylık harcama tutarı ile finansal okuryazarlık puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 10. Aylık Harcama Tutarı ile Finansal Okuryazarlık İlişkisi-ANOVA Testi Sonuçları

Harcama Tutarı	Ortalama	Standart sapma	F	Anlamlılık (Sig)
250-500 TL	20,375	5,752	1,366	,245
501-750 TL	19,285	6,299		
751-1000 TL	19,807	6,113		
1001-1250 TL	21,130	6,047		
1251 ve üzeri	21,531	5,803		

Öğrencilerin aylık harcama tutarı ile finansal okuryazarlık puanları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığının tespit edilmesi için ANOVA testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğrencilerin aylık kişisel tutarı ile finansal okuryazarlık puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (p=0,245>0,05).

Bu sonuçlara göre H_0 hipotezi kabul edilmiştir.

3.8.6. Ekonomik-Finansal Olayların Takip Edilme Sıklığı ile Finansal Okuryazarlık İlişkisi

H_0 = Öğrencilerin ekonomik ve finansal olayları takip etme sıklığı ile finansal okuryazarlık puanı arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

H_1 = Öğrencilerin ekonomik ve finansal olayları takip etme sıklığı ile finansal okuryazarlık puanı arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 11. Ekonomik-Finansal Olayların Takip Edilme Sıklığı ile Finansal Okuryazarlık İlişkisi-ANOVA Testi Sonuçları

Ekonomik – Finansal Olayların Takip Edilme Sıklığı	Ortalama	Standart sapma	F	Anlamlılık (Sig)
Her gün	21,185	5,787	8,377	,000
Haftada birkaç kez	20,352	5,751		
Ayda birkaç kez	17,278	6,230		
Hiç	21,428	4,276		

Öğrencilerin ekonomik ve finansal olayları takip etme sıklığı ile finansal okuryazarlık puanları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığının tespit edilmesi için ANOVA testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğrencilerin ekonomik ve finansal olayları takip etme sıklığı ile finansal okuryazarlık puanı açısından anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p=0,000<0,05$). Söz konusu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu ortaya çıkarmak amacıyla Tukey testi yapılmıştır.

Tablo 12. Ekonomik-Finansal Olayların Takip Edilme Sıklığı ile Finansal Okuryazarlık İlişkisi-Tukey Testi Sonuçları

Takip Edilme Sıklığı	Takip Edilme Sıklığı	Ort. Fark	Standart Hata	p Değeri	Sonuç
Her gün	Haftada birkaç kez	,832	,578	,475	H_0 Kabul. Fark Yok.
Her gün	Ayda birkaç kez	3,907*	,795	,000	H_0 Red. Fark Var.
Her gün	Hiç	-,242	2,246	1,000	H_0 Kabul. Fark Yok.
Haftada birkaç kez	Her gün	-,832	,578	,475	H_0 Kabul. Fark Yok.
Haftada birkaç kez	Ayda birkaç kez	3,074*	,748	,000	H_0 Red. Fark Var.
Haftada birkaç kez	Hiç	-1,075	2,230	,963	H_0 Kabul. Fark Yok.

Ayda birkaç kez	Her gün	-3,907*	,795	,000	H ₀ Red. Fark Var.
Ayda birkaç kez	Haftada birkaç kez	-3,074*	,748	,000	H ₀ Red. Fark Var.
Ayda birkaç kez	Hiç	-4,150	2,296	,271	H ₀ Kabul. Fark Yok.
Hiç	Her gün	,242	2,246	1,000	H ₀ Kabul. Fark Yok.
Hiç	Haftada birkaç kez	1,075	2,230	,963	H ₀ Kabul. Fark Yok.
Hiç	Ayda birkaç kez	4,150	2,296	,271	H ₀ Kabul. Fark Yok.

Tablo 12'de yer alan bilgiler incelendiğinde, ekonomik ve finansal olayları her gün takip edenler ile ayda birkaç kez takip edenler ve haftada birkaç kez takip edenler ile ayda birkaç kez takip edenler arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.

3.8. Bireysel Emeklilik Sistemi (BES) Farkındalığının Değerlendirilmesi

Çalışmada, katılımcıların bireysel emeklilik sistemi ve işleyişi konusundaki farkındalıklarının belirlenmesi amacıyla bazı anket soruları sorulmuştur. İlgili anket çalışması katılımcıların bu konudaki bilgi düzeylerini ve bireysel emeklilik konusundaki tutumlarını ortaya koymuştur. Aşağıda Tablo 13'te bireysel emeklilik sistemi farkındalığı ile ilgili anket soruları ve verilen cevapların ortalamaları ve standart sapmaları verilerek ilgili sorulara ilişkin değerlendirmeler sunulmuştur.

Tablo 13. Bireysel Emeklilik Sistemi (BES) Farkındalığı ile İlgili Anket Sorularının Değerlendirilmesi

Soru Numarası	Anket Sorusu	Ortalama	Standart Sapma
1	Genç yaşta olsam da birikim yapmanın gerekli olduğunu dşnyorum.	4,557	0,037
2	Tasarruf yapmanın gerekli olduğuna inanıyorum.	4,581	0,032
3	Harcama yaparken dikkatli davranıyorum.	3,896	0,044
4	Sadece düzenli geliri olanlar tasarruf edebilir.	2,430	0,053
5	Tasarruf yapmak sadece para biriktirmektir.	1,806	0,038
6	Bireysel Emeklilik Sistemi tasarruf yapmanın etkili bir yoldur.	3,563	0,038
7	Gelecekte yatırım yapmak varlık edinebilmek (ev, araba almak vb.) için tasarruf yapmayı düşünebilirim.	4,356	0,035
8	Düzenli olarak az veya çok para biriktiren birisiyim.	3,780	0,047
9	Hayatımda herhangi bir Őey almak için daha önce para biriktirdim.	4,244	0,043
10	Aldığım bursu veya ailemin gönderdiği paranın tamamını harcıyorum.	2,561	0,055
11	Bursum yatmadan önce veya ailem para göndermeden önce bütçe planlaması yapıyorum.	3,884	0,048
12	Daha nce Bireysel Emeklilik Sistemini (BES) duymuştum.	4,138	0,044

13	Bireysel Emeklilik Sistemi (BES), bireylerin prim ödeyerek para biriktirdikleri bir sistemdir.	3,855	0,039
14	BES çeşitli yatırım araçlarının yatırım yaptığından dolayı yatırım yapmayı sağlayarak tasarruf yapmayı kolaylaştırır.	3,688	0,038
15	Bireysel Emeklilik Sistemi'nin ikinci bir emeklilik imkânı olduğunu düşünüyorum.	3,520	0,039
16	Aylık prim yatırıldığı için BES ile tasarruf yapmak kolaylaşıyor.	3,622	0,038
17	Birikim yapabilmek için zorlayıcı bir neden olması gerekir.	2,099	0,047
18	BES'e verilen %25 devlet katkısı nedeniyle üye olmayı düşünüyorum.	3,105	0,037
19	BES sisteminde emekli olanlar ikinci emeklilik maaşı alabilir.	3,234	0,035
20	Alanımla ilgili dersleri aldıkça paramın önemini anlıyorum.	4,041	0,039
21	Alanımla ilgili dersler aldıkça birikimin önemini anlıyorum.	4,068	0,038
22	BES'in ülkedeki tasarrufa ve kalkınmaya faydalı olduğunu düşünüyorum.	3,657	0,038
23	Muhasebe, Finans ve Ekonomi dersleri aldıkça tasarrufun önemini anlıyorum.	3,976	0,040
24	Düzenli bir gelirim olduğunda BES'e üye olmayı düşünüyorum.	3,499	0,042
25	BES'e üye olmam için tasarruflarıma yüksek getiri sağlaması gerekli.	3,385	0,038
26	BES'e üye olmam için faizsiz yatırım araçlarından getiri sağlaması gerekli.	3,367	0,037
27	BES'i para biriktirmeyi kolaylaştırdığı için tercih edebilirim.	3,593	0,040
28	Yatırım aracının türü (faizli, faizsiz v.s.) BES tercihi etkiler.	3,504	0,039

Çalışmada katılımcıların bireysel emeklilik sistemi konusundaki farkındalıklarının belirlenmesi konusunda 28 adet soru sorulmuştur. Son olarak ise BES prim tutarının hangi aralıkta olması durumunda öğrencilik süreçleri içerisinde sistemde kalabilecekleri araştırılmıştır. Aşağıda sorulara verilen cevap ortalamaları değerlendirilmiştir.

İlk soruda katılımcıların “genç yaşta olsam da birikim yapmanın gerekli olduğunu düşünüyorum” önermesine verdikleri cevap ortalaması 4,557 olarak gerçekleşmiştir. Buna göre katılımcıların çok büyük bir oranda genç yaşlarda tasarruf yapmanın öneminin farkında oldukları ve bu görüşte oldukları değerlendirilmektedir. Bireysel emeklilik sisteminin temel önermesi bireylerin tasarruf davranışlarından faydalanmak olarak değerlendirildiğinde katılımcıların çok büyük bir oranda BES'e açık bir tavır sergiledikleri söylenebilir.

İkinci soruda katılımcıların 4,581 ortalama ile tasarruf yapmanın gerekli olduğuna inandıkları söylenebilmektedir. İlgili soru BES farkındalığı ile ilgili sorular içerisinde en yüksek ortalamaya sahip olan sorudur. Bu nedenle katılımcıların çok büyük bir oranla tasarrufunun gerekliliği yönünde görüş bildirmeleri BES konusunun öneminin anlaşılmasına yardımcı olabilecek bir unsur olarak değerlendirilmektedir.

Üçüncü soruda katılımcılar 3,896 ortalama ile harcama yaparken dikkatli davrandıklarını ifade etmişlerdir. Diğer sorulara oranla nispeten daha düşük bir oranda destekleyici görüş bildirilmiştir. Buna göre katılımcıların çok büyük bir kısmı tasarrufun gerekli olduğuna inanmalarına karşın harcama konusunda nispeten değişiklikler görülebildiği öngörülmektedir.

Dördüncü soruda sadece düzenli geliri olanların tasarruf edebileceği ile ilgili önermeye 2,430 ortalama ile düşük düzeyde katılmamaktadırlar. Katılımcıların cevap ortalamalarının 3 değerine yakın

bir düzeyde gerçekleşmesi ise çoğunluğun düzenli gelir sahiplerinin tasarruf yapabilmelerinin daha kolay olduğu görüşünü benimsediğini ancak görüşü benimsenlere sayıca yakın diğer bir grubun ise düzenli gelir sahibi olmadan da tasarruf yapılabilirdiği görüşünü benimsediklerini göstermektedir. Bu durum ise çoğunlukla henüz düzenli gelir sahibi olmamış olan ğrenci statüsündeki bireylerin de tasarruf yapabileirdiği görüşünü destekler niteliktedir.

Beşinci soruda katılımcıların “tasarruf yapmak sadece para biriktirmektir” önermesine 1,806 ortalama ile çok büyük oranda katılmadıkları grlmektedir. Bu sonuç ise katılımcı niversite ğrencilerinin tasarrufun para kadar sermaye piyasası araçları, değerli madenler ve türev ürünler ile de olabileirdiği konusunda bilgi ve farkındalıklarının olduğunu ve konuda açık olduklarını göstermektedir.

Altıncı soruda katılımcılar 3,563 oranıyla yüksek sayılabilecek bir oranda bireysel emeklilik sistemini tasarruf yapmanın etkili bir yolu olarak görmektedir. Bu durumun ise genel olarak iki sonucu ortaya koyabileirdiği değerlendirilmektedir. Birincisi ilgili önermeye katılmayanların bireysel emeklilik konusundaki farkındalıklarının düşük olduğu değerlendirilebilir. İlgili önermeye katılarak görüş bildirenler açısından ise bireysel emeklilik sisteminin güven sağlayan bir sistem olduğu değerlendirilebilir.

Yedinci soruda katılımcıların 4,356 oranıyla yüksek oranda ileride varlık edinebilmek için tasarruf yapma davranışına girebilecekleri değerlendirilmektedir. Buna göre bireylerin bir amaç doğrultusunda tasarruf yapmak isteyebilecekleri ve tasarruf etmede bireysel emeklilik sistemini de değerlendirebilecekleri söylenebilir.

Sekizinci soruda katılımcılar 3,780 ortalama ile yüksek sayılabilecek bir oranda düzenli para biriktirdiklerini ifade etmişlerdir. Mevcut durumda tasarruf yapma pratiği olan bireylerin bireysel emeklilik sistemine katılmalarının da daha kolay olabileirdiği değerlendirilebilir.

Dokuzuncu soruda 4,240 ortalama ile katılımcıların büyük bir kısmının hayatında daha önce herhangi bir varlık edinmek, almak için para biriktirdikleri grlmektedir. Genel geçer bir kural olarak bireylerin hayatlarında bir varlığı satın almak için para biriktirmeleri ve bu konuda başarıya ulaşmaları önemli bir motivasyon kaynağı olarak değerlendirilebilir. Bu bağlamda para biriktirme sonucunda fayda elde etmiş bireylerin BES yeliği ve tasarruflarını sistem içerisinde değerlendirme konusunda istekli olabileirdiği değerlendirilmektedir.

Onuncu soruda katılımcılar 2,561 ortalama ile aldıkları burs ve aileleri tarafından gönderilen paranın tamamını harcadıkları önermesine 3 değerine yakın bir değer ile katılmamaktadırlar. Buna göre katılımcıların yarıdan biraz daha fazla olan kısmı miktarı değişmek ile birlikte burs veya aileleri tarafından gönderilen paradan tasarruf etmekte ve yarıdan az olan kısmı ise burs veya aileleri tarafından gönderilen paranın tamamını veya tamamına yakınına harcama eğilimine girmektedirler. Bu sonuç ise katılımcıların çoğunluğunun hali hazırda tasarruf pratiği yapan bireyler olduğunu göstermektedir.

On birinci soruda katılımcılar 3,884 ortalama ile bursu verilmeden ve/veya ailesi tarafından para gönderilmeden önce bütçe planlaması yaptıklarını ifade etmişlerdir. Buna göre bireylerin paraya

ulaşmadan önce planlama yapmaları da genel olarak tasarrufu destekleyici bir davranış olarak değerlendirilmektedir.

On ikinci soruda katılımcılar 4,138 ortalama ise daha önce bireysel emeklilik sistemini duyduklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların büyük bir kısmının yüksek oranda bu önermeye katılmaları bireysel emeklilik sisteminin uygulama alındığı zamandan itibaren büyük ölçekte ve geniş kitlelere tanıtıldığını göstermektedir.

On üçüncü ve on dördüncü sorularda katılımcıların bireysel emeklilik sisteminin temel önermelerine yüksek oranda katılmışlardır. Bu durum örneklem içerisinde yer alan üniversite öğrencilerinin bireysel emeklilik sisteminin işleyişi konusunda yüksek oranda doğru bilgiye sahip olduklarını göstermekte ve ilgili öğrencilerin aldıkları eğitimlerin de bu farkındalığı arttırıcı etkisi olduğunu göstermektedir.

On beşinci soruda katılımcılar 3,520 oranında bireysel emeklilik sisteminin ikinci bir emeklilik hakkına sahip olduğuna büyük ölçüde katılmışlardır. Buna göre ilgili cevap ortalamasının bireysel emeklilik sistemi konusunda bilgi sahibi olma ile yakından ilişkili olduğu değerlendirilmektedir. Bireysel emeklilik sisteminin işlevi konusunda bilgi sahibi katılımcıların asli sosyal güvenlik uygulamalarına ek olarak ikinci bir emeklilik hakkı olarak bireysel emeklilik sistemini kabul ettikleri değerlendirilebilir.

On altıncı soruda katılımcılar 3,622 ortalama ile aylık primi ödemesi yapılmasını BES ile tasarruf yapılmasını kolaylaştırdığı görüşünü desteklemektedirler. Aylık ödemeler düzenli ödeme disiplinini ifade ederek tasarrufta kolaylaştırıcı bir unsur olarak değerlendirilebilmektedir. Bu yönleriyle katılımcıların çoğunluğunun bu disipline davranışı kolaylaştırıcı olarak kabul ettikleri değerlendirilebilir.

On yedinci soruda katılımcıların çoğunluğunun birikim yapabilmek için zorlayıcı bir neden olması görüşüne katılmadıkları görülmektedir. Buna göre katılımcıların genel görüşü tasarrufun isteğe bağlı bir davranış olduğu ve zorunlulukların tasarrufa olumlu etki etmediği yönündedir.

On sekizinci soruda katılımcıların çoğunluğunun bireysel emeklilik sistemine verilen devlet katkısını önemsedikleri ve bu nedenle sisteme girme görüşüne sıcak baktıkları değerlendirilmektedir. Bu durum devletlerin bireysel emeklilik sistemini teşvik etmelerinin sistemin yaygınlaşmasına da olumlu etki edebileceği görüşünü destekler niteliktedir.

On dokuzuncu soruda elde edilen sonuçlar BES sisteminin ikinci bir emekli maaşı sağlayabileceği yönünde farkındalığın yüksek olduğunu göstermektedir. Elde edilen sonuçlar on beşinci soruda elde edilen sonuçları destekler niteliktedir.

Yirmi ve yirmi birinci sorularda katılımcı olan iktisadi ve idari bilimler fakültesi öğrencileri alanları ile ilgili olarak aldıkları derslerin para ve birikim konusunda farkındalıklarını arttırdığı görüşüne yüksek oranda katılmışlardır. Bu durum İİBF’de verilen eğitimlerin ilgili öğrencilerin ekonomi, finans ve alan bilgisine olumlu katkılar sağladığı görüşünü desteklemektedir.

Yirmi ikinci soruda katılımcılar 3,657 ortalama ile bireysel emeklilik sisteminin ülkedeki tasarrufa ve ekonomik kalkınmaya fayda sağladığı önermesine katılmışlardır. Mevcut durum katılımcıların ülkedeki tasarruf açığının kapanmasında ve toplanan fonların sermaye piyasalarında değerlendirilerek kalkınmaya fayda sağladığı görüşüne büyük oranda katıldıklarını göstermektedir.

Yirmi nc soruda katılımcılar muhasebe, finans ve ekonomi eğitimi aldıkları süreçte tasarruf kavramının önemini anladıkları konusundaki önermeye büyük oranda katılmışlardır. Edinilen sonuç ilgili alandaki eğitimin bireysel emeklilik sistemi tercihlerine fayda sağladığını desteklemektedir.

Yirmi dördüncü soruda bireylerin düzenli gelirleri olması durumunda BES'e katılmaları konusundaki önermeye katılımcılar büyük oranda katılmışlardır. Bu durum özellikle öğrencilik döneminde bulunan bireyler açısından gelecekte bireysel emeklilik sisteminde yer alma istek ve hedeflerinin olduğu şeklinde değerlendirilebilir.

Yirmi beşinci soruda katılımcılar 3,385 ortalama ile BES'e ye olunması için yüksek getiri sağlanması önermesine katılmışlardır. Ancak ilgili sorudaki katılım skorunun diğer sorulara göre nispeten düşük olması katılımcıların birçoğunun yüksek getiri hedeflerinin olduğu ancak diğer etkenlere göre getirinin daha gerilerde bir unsur olduğunu ve BES'in tasarruf sağlama yönünün daha önemli bir tercih nedeni olduğunu ifade etmektedir.

Yirmi altıncı soruda katılımcılar 3,367 ortalama ile BES'e ye olmak için faizsiz yatırım araçlarına yatırım yapması gerektiği görüşüne önemli ölçüde katılmışlardır. Bu sonuç faizsiz yatırım kompozisyonunun bireysel emeklilik sistemi tercihlerinde önemli bir unsur olduğu gerçeğini desteklemektedir.

Yirmi yedinci soruda katılımcılar para biriktirmeyi kolaylaştırması nedeniyle bireysel emeklilik sistemine katılabileceklerini ifade etmektedirler. Bireysel emeklilik sistemine katılan katılımcıların 3 yıldan önce cayma haklarını kullanamamaları sistem içerisinde tutulan para miktarının artmasına ve dolayısıyla bireylerin daha uzun srelerde ve daha yüksek meblağlarda birikim yapmalarına yardımcı olmaktadır.

Yirmi sekizinci soruda katılımcılar 3,504 ortalama ile bireysel emeklilik planlarındaki yatırım kompozisyonlarının bireysel emeklilik sistemi tercih etmeyi etkilediğini ifade etmişlerdir. Bu durum her türden (faizli, faizsiz v.s.) yatırım aracının bir hedef kitlesi olduğu görüşünü desteklemektedir.

3.9. Finansal Okuryazarlık Puanı ve Bireysel Emeklilik Sistemi (BES) Farkındalığı İlişkisi

Korelasyon analizi, iki değerşken arasındaki ilişkinin derecesini ve yönünü tespit etmek için kullanılan istatistiksel bir yöntemdir (Sipahi, 2010:143). Korelasyon analizi sonucunda ilişkinin derecesini ve yönünü belirten katsayıya korelasyon katsayısı denmekte ve "r" harfi ile gösterilmektedir. Korelasyon katsayısı (r) - 1 ile +1 arasında değer almaktadır. Korelasyon katsayısının - 1 değerini alması iki değerşken arasında tam bir negatif doğrusal ilişkinin olduğunu, +1 değerini alması iki değerşken arasında tam bir pozitif doğrusal ilişkinin olduğunu göstermektedir. Korelasyon katsayısının sıfır olması durumunda ise iki değerşken arasında ilişki olmadığını ifade etmektedir (Kalaycı, 2018:116).

Araştırmanın bu kısmında finansal okuryazarlık ile Bireysel Emeklilik Sistemi (BES) farkındalığı arasındaki ilişki tespit edilmeye çalışılmıştır. Analiz yöntemi olarak korelasyon analizinin kullanılmasının temel nedeni finansal okuryazarlık düzeyinin ve BES farkındalığının her ikisinin de puanlama ile ifade edilmesi ve sadece iki değişken arasındaki ilişkinin ele alınması açısından korelasyon analizinin kullanışlı bir yöntem olmasıdır.

Tablo 14. Finansal Okuryazarlık Puanı ve Bireysel Emeklilik Sistemi (BES) Farkındalığı İlişkisi

		Finansal Okuryazarlık Puanı	Bireysel Emeklilik Sistemi (BES) Farkındalığı
Finansal Okuryazarlık Puanı	r	1	,328
	p		,000
	N	511	511
Bireysel Emeklilik Sistemi (BES) Farkındalığı	r	,328	1
	p	,000	
	N	511	511

Yapılan korelasyon analizi sonucunda finansal okuryazarlık puanı ile Bireysel Emeklilik Sistemi (BES) farkındalığı arasında pozitif ancak zayıf bir ilişki tespit edilmiştir ($r=,328$, $p=,000$). Buna göre öğrencilerin finansal okuryazarlık puanının artması Bireysel Emeklilik Sistemi (BES) konusundaki farkındalığı düşük düzeyde ve olumlu olarak etkilemektedir. İki değişken arasındaki korelasyon katsayısı düşük olarak belirlense de mevcut durum içerisinde finansal okuryazarlık düzeyinin artması öğrencilerin BES konusundaki farkındalıklarını ve muhtemelen bu yolla tasarruf yapma eğilimlerini de arttırabilecektir. Elde edilen sonuç muhasebe-finans başlıkları altındaki derslerin BES konusundaki farkındalığına olumlu etkisini destekler niteliktedir.

3.10. Öğrencilerin Katkı Payının Hangi Aralıkta Olunca Yatırım Yapacağı Düşüncesi

Tablo 15. Öğrencilerin Katkı Paylarının Hangi Aralıkta Olunca Yatırım Yapacağı Düşüncesi

Katkı Payları	Frekans (N)	Yüzde (%)
25-50 TL	141	27,6
51-100 TL	130	25,4
101-150 TL	72	14,1
151-200 TL	168	32,9

Tablo 15’de öğrencilerin 141’i (%27,6’sı) katkı payının 25-50 TL, 130’u (25,4’ü) 51-100 TL, 72’si (14,1’i) 101-150 TL ve 168’i (32,9’u) 151-200 TL olursa Bireysel Emeklilik Sistemi’ne katılmayı düşünmektedir. Öğrencilerin yarısından fazlası katkı payının 25 ile 100 TL arasında olursa BES’e katılmayı düşünmektedir. Bu durumda öğrencilere yönelik bir düzenleme yapılarak genç bireylerin sisteme katılımları teşvik edilebilir. 12 Mart 2021 tarihinde açıklanan Ekonomik Reform Pake-ti’nde (www.hmb.gov.tr, 20.03.2021); “Bireysel Emeklilik Sistemi’nde 18 yaş sınırının kaldırılarak; 18

yaşından küçüklerin sisteme dahil edilmesine yönelik adımların atılması ve yine katkı payı sınırlarının kaldırılacak olması” ile beraber Bireysel Emeklilik Sistemi kapsamının genişleyecektir. Böylelikle sistemin katmanları devreye girdikçe ülkemizde tasarruf oranlarının dşkl de dikkate alındıgında kk yaştan itibaren bireyler tasarruf alışkanlıgı kazanacak gelecekte yaşlanacak nüfusumuz gelir seviyesini koruyabilecektir. Bu düzenlemeyle birlikte Bireysel Emeklilik Sistemi’nden daha fazla kesimin faydalanacak olması; tasarruf kültürünün oluşmasına, finansal okuryazarlıgın artmasına, para ve sermaye piyasalarının derinlik kazanmasına ve ulusal tasarrufların artmasına önemli katkıları sağlayacaktır.

Sonuç

Günümüzde bireyler ve kurumlar finansal sistem içerisinde ister istemez yer almaktadır. Dünyada yaşanan hızlı gelişmeler ve teknolojik ilerlemelerle beraber finansal sistemde yeni finansal ürün ve enstrümanlar çoğalmakta ve giderek karmaşık bir hal almaktadır. Bu durum bireylerin yanlış tercih yapabilme ve hatalı karar alabilmelerine neden olmaktadır. Bireylerin bu tür risklerden korunabilmeleri için finansal okuryazar olmaları gerekmektedir. Finansal okuryazar bireyler finansal kavramlar ve ürünler hakkında edinmiş oldukları bilgi ve yetenekleri sayesinde, paralarını iyi yönetebilmekte, finansal kararları daha bilinçli bir şekilde alabilmekte, tasarruf alışkanlıgı kazanabilmekte ve gelecege yönelik planlar yapabilmektedir. Finansal okuryazar bireyler hem bireysel refaha katkı sağlarken hem de toplumsal refaha katkıda bulunmaktadır.

Bu alışma Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi grencilerinin finansal okuryazarlık dzeyelerinin Bireysel Emeklilik Sistemi (BES) tercihlerine etkisinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda 511 grenciye anket 75 soruluk anket uygulanmıştır.

Çalışmada grencilerin finansal okuryazarlık puanlarının cinsiyete, yaşa, sınıfa, bölüme, aylık harcama tutarına ve ekonomik ve finansal olayların takip edilme sıklıgına göre farklılıkları incelenmiş ve řu sonuçlara ulaşılmıştır;

Çalışmada grencilerin finansal okuryazarlık puanı ile yaş aralıgı arasında farklılık bulunmuştur. 23-24 yaş grubunda yer alan grencilerin finansal okuryazarlık puanının diğer yaş gruplarında yer alan grencilerden daha yüksek olduğu istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu duruma almış oldukları ekonomi ve finans derslerinin katkısı olduğu söylenebilir. Çalışmada grencilerin finansal okuryazarlık puanı sınıfa göre farklılık göstermiştir. 4.Sınıf grencilerinin finansal okuryazarlık puanının 1.Sınıf ve 2.Sınıf grencilerinin finansal okuryazarlık puanından daha yüksek olduğu istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. 4.sınıf grencilerinin diğer sınıf grencilerine göre daha fazla ekonomi ve finans dersi almış olmaları ve bu derslerin daha yoğun ve birikimli olarak işlendiği göz önüne alındıgında finansal okuryazarlıgın bu sonuç üzerinde etkili olduğu düşünülebilir. Çalışmada grencilerin finansal okuryazarlık puanı ile eğitim gördükleri bölüme göre farklılık bulunmuştur. Bölümlerin finansal okuryazarlık puanını yüksek olandan düşük olana doğru sıraladıgımızda; Bankacılık ve Finans, İktisat, Sağlık Yönetimi, Maliye, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, İşletme ve Sosyal Hizmet şeklinde sıralama oluştuğu belirlenmiştir. Bankacılık ve Finans Bölümü ile

İktisat Bölümü öğrencilerinin diğer bölüm öğrencilerine nazaran daha fazla ekonomi ve finans dersi almalarının finansal okuryazarlık puanlarının yüksek çıkmasındaki en önemli faktör olarak görülebilir. Sosyal Hizmet Bölümü öğrencilerinin finansal okuryazarlık puanı en düşük olan bölümdür. Bu durumun Sosyal Hizmet Bölümü öğrencilerinin ekonomi ve finans dersi almamış olmalarından kaynaklandığı ifade edilebilir. Bu da finansal eğitimin önemini ortaya koymaktadır. Yine çalışmada öğrencilerin finansal okuryazarlık puanı ile Bireysel Emeklilik Sistemi (BES) farkındalığı arasında pozitif fakat zayıf bir ilişki olduğu görülmüştür. Öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyinin artması Bireysel Emeklilik Sistemi (BES) konusundaki farkındalığı düşük düzeyde ve pozitif olarak etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç olarak, finansal okuryazarlık toplumun her kesimini ilgilendiren bir konu haline gelmekle beraber, üniversite öğrencilerinin konu ile ilgili bilinçlendirilmesi ayrı bir önem taşımaktadır. Özelikle üniversiteye başladığı anda genç neslin finansal okuryazarlık eğitimi almaya başlaması gerekmektedir. Yarınımızı şekillendirecek olan gençlerin iş hayatına başlamadan önce finansal konularda gerekli bilgiye sahibi olması, finansal anlamda geleceği için sağlam temeller atmasını sağlayacak ve finans piyasalarında zorluk yaşamayacaktır. Ayrıca gençlerin finansal okuryazarlık düzeylerinin artması yapılan çalışma doğrultusunda Bireysel Emeklilik Sistemi (BES) farkındalığını az da olsa arttırdığı görülmüştür. Bireysel emeklilik sistemi, bireylere ek bir gelir sunmasıyla beraber aynı zamanda tasarrufların değerlendirildiği bir yatırım ortamı da sağlamaktadır. Bu açıdan değerlendirildiğinde bireysel emeklilik sistemi bireyleri tasarrufa özendirme amacı taşımasıyla öne çıkmaktadır. Böylelikle gençlerin finansal okuryazarlık düzeylerinin artması tasarruf etme alışkanlığı kazanmalarını ve geleceğe yönelik planlarını daha kolay yapmalarını sağlayacaktır. Bu sayede finansal piyasada daha etkin ve verimli adımlar atan, ekonominin gelişimine ve ülkenin kalkınmasına katkısı olan genç bireyler ortaya çıkacaktır.

Kaynakça

- APAK Sudi ve TAŞÇIYAN Kamer H. (2010). “Türkiye’de Bireysel Emeklilik Sisteminin Gelişimi”, *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, 2(2), 121-129.
- ARPA Taha A. ve KOLÇAK Menşure (2017). “Türkiye ve OECD Ülkelerinde Sosyal Güvenlik Harcamaları”, *Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(3) (652-653).
- ASAMINEW Emerta (2010). “Adopting Private Pension System in Ethiopia”, *The African Symposium: An on Line Journal of African Educational Research Network*, 10(1), 7-13.
- BİÇER Enis Baha ve ALTAN Fatih (2016). “Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık ile İlgili Tutum ve Davranışlarının Değerlendirilmesi”, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(20), 1501-1517.
- DAYKIN Chris (2003). “Pension Reform Developments Around the World”, *CB MA FIA ASA, United Kingdom*, (1-36).
- DPT 8. 5 Yıllık Kalkınma Planı (2001). “Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Sosyal Güvenlik Özel İhtisas Komisyonu Raporu”, DPT Müsteşarlığı, DPT Yayınları No: 2592, ÖK:604, Ankara.
- ERCAN Metin ve GÖKÇE Deniz (1998). “Sosyal güvenlik Sistemlerinde Belirlenmiş katkı Modeli: Tanım, Teori ve Bir Türkiye Uygulaması”, *İMKB Dergisi*, 2(7-8), 35-52.

- GEORGE Darren ve PAUL Mallery (2010). SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference, 17.0 update (10a ed.) Boston: Pearson.
- GÜLER Emine (2015). Hanehalkının Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma: Sakarya İli Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KAMAKIA M.Gatouri, MWANGI Cyrus Iraya ve MWANGI Mirie (2017). “Financial Literacy and Financial Wellbeing of Public Sector Employees: A Critical Literature Review”, *European Scientific Journal*, 13(16), 233-249.
- KALAYCI Şeref (2018). SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri, Ankara: Dinamik Akademi.
- KARABACAK Serkan (2012). “Finansal Okuryazarlık ve Kurumsal Yatırım”, *Kurumsal Yatırımcı Dergisi, Türkiye Kurumsal Yatırımcı Yöneticileri Derneği, Temmuz-Eylül*, (50-52).
- KAZAN Halim (2016), *Bilimsel Araştırma Teknikleri*, İstanbul: Ders Notu.
- KEKEÇ H. Muhammet ve POLAT Arzu (2017). “Bireysel Emeklilik Sisteminin Türk Vergi Sistemi Açısından Analizi” *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Gazi Akademi Genç Sosyal Bilimler Sempozyumu 2017 Özel Sayısı*, 175-191.
- KORKMAZ Esfender, AKGEYİK Tekin, YILMAZ Elif Binhan, OKTAYER Nagihan, SUSAM Nazan ve ŞEKER Murat (2007). “Sosyal Güvenlikte Yeni Yaklaşım: Bireysel Emeklilik”, *İstanbul Ticaret Odası Yayınları, Yayın No: 2006-21*. İstanbul.
- LUSARDI Annamaria (2008). “Financial Literacy: An Essential Tool for Informed Consumer Choice?.” *Dartmouth College, Harvard Business School and NBER*.
- LUSARDI Annamaria ve MITCHELL S. Olivia (2014). “The Economic Importance of Financial Literacy: Theory and Evidence”, *Journal of Economic Literature*, 52 (1), 5-44.
- MASON Carolynne L.J. ve WILSON Richard M.S. (2000). “Conceptualising Financial Literacy”, *Loughborough University*.
- OECD, (2013), *Financial Literacy Framework, PISA 2012 Assessment and Analytical Framework: Mathematics, Reading, Science, Problem Solving and Financial Literacy*. OECD Publishing, 44 – 164.
- OKTAYER Nagihan ve OKTAYER Asuman (2007). “Özel Emeklilik Fonlarının Finansal Piyasaların Gelişimine Etkileri”, *Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 9(2), 55-80.
- ÖZER Ahu Coşkun ve GÜREL Hayrünisa (2014). “Türkiye’de Bireysel Emeklilik Sistemi Bilgi Düzeyi ve Beş Katılımda Devlet Katkısının Etkisi Üzerine Bir Araştırma”, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(25), 159-166.
- ÖZER Özlem ve ÇINAR Evren (2012). “Bir Vakıf Üniversitesi Akademik Personelinin Bireysel Emeklilik Sistemine Bakış Açısının Değerlendirilmesi”, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(19), 75-88.
- ÖZTÜRK Elvan ve DEMİR Yusuf (2015). “Finansal Okuryazarlık ve Para Yönetimi: Süleyman Demirel Üniversitesi Akademik Personel Üzerine Bir Uygulama”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Ekim, 2015.
- PINERA Jose (2008). “The Chilean Model”, *Economic Affairs*, 18(1), 24-28.
- REMUND L. David (2010). “Financial Literacy Explicated: The Case For A Clearer Definition In An Increasingly Complex Economy”, *The Journal of Consumer Affairs*, 44 (2), 276-295.
- SAKINÇ S. Öznur (2018). “Tasarrufları Değerlendirmede Finansal Okuryazarlığın Önemi ve Bir Uygulama”, *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8 (16), 536-556.
- TAPIA Waldo (2008). “Description of Private Pension Systems”, *OECD Working Papers on Insurance and Private Pensions*, No. 22, OECD publishing, OECD.
- T.C. Merkez Bankası (2011). *Dünyada ve Türkiye’de Finansal Hizmetlere Erişim ve Finansal Eğitim*.
- TEMİZEL Fatih (2010). *Mavi Yakalılarda Finansal Okuryazarlık*, İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.

- UYAR Hilal İlgin (2011). “Bireysel Emeklilik Sistemi ile Ekonomik Göstergeler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” Mali Çözüm Dergisi, (110), 71-93.
- VITT A. Lois, CAROL Anderson, JAMIE Kent, DEANNA Lyter M., JURG Siegenthaler K. ve JEREMY Ward (2000). Personal finance and the rush to competence: Financial literacy education in the US. Institute for Socio-Financial Studies Working Paper.
- YAMAN Okan ve EMİR Murat (2012). “Bireysel Emeklilik Sisteminin Denetim ve Muhasebe Yapısı”, Mali Çözüm Dergisi, (110), 55-70.
- WILLIS Lauren (2008). “Evidence and Ideology in Assessing the Effectiveness of Financial Literacy Education: Faculty Scholarship”, 197(94), 1-20.

İnternet Kaynakları

- <https://www.egm.org.tr/bireysel-emeklilik/bireysel-emeklilik-nedir>, Erişim Tarihi: 02.01.2020.
- <https://ms.hmb.gov.tr/uploads/2021/03/Ekonomik-Reformlar-Kitapcigi.pdf>, Erişim Tarihi: 20.03.2021.
- <https://www.tcmb.gov.tr>, Erişim Tarihi:12.12.2019.